

REGIONÁLIS CIVIL HÍRMONDÓ MEGJELENTETÉSE

AZ ISTER-GRANUM EURORÉGIÓ

Az Ister-Granum Eurorégió megalakulásában és gyors fejlődésében legfontosabb szerepe egy hídnak, és a híd újjáépítésének volt, a Mária-Valéria Híd, amely a történelem során szervesen összetartozó térséget köt 2001-től újra össze.

A határ menti együttműködés 2000-ben – az újjáépítésről szóló szerződés aláírásakor – mindössze 35 tagot számlált, amely folyamatosan bővült. 2003. november 17-én 100 település polgármestere alapította meg az Ister-Granum Eurorégiót, melynek területe meghaladja a 2000 km²-t, lakosainak száma pedig a 200 000-et.

A Mária-Valéria Híd újjáépítése gyökeres változásokat idézett elő Esztergom és Párkány térségében.

A híd 2001. október 11-e óta két olyan határ menti térséget egyesít újra, amelyek az elmúlt évtizedekben elzárt területeknek számítottak. Az előzetes várakozásokat messze meghaladó mértékben emelkedett a személyes gépjárműforgalom a Budapesthez legközelebbi határátkelőn. A régi-új híd számtalan területen hatott élénkítőleg a társadalmi kapcsolatok alakulására is. Megszaporodott azon kulturális rendezvények száma, amelyek a két partról toboroznak résztvevőket, versenyzőket és publikumot.

A híd átadása óta a korábban is létező civil kapcsolatok szintén megélnékültek, és az élet legtöbb területére kiterjednek: a kulturális, a sport és a nyugdíjas szervezetek éppúgy megtalálták egymáshoz az utat, mint a szakmai egyesületek.

EGTC – AZ ÚJ INTÉZMÉNYI RENDSZER

Az európai területi együttműködési csoportosulás egy új Európai uniós jogi-intézményi forma, amely lehetővé teszi, hogy az eddig laza szövetségbe tömörülő határ menti önkormányzatok tartós, jogi személyiséggel bíró csoportosulásokat hozzanak létre. Ezek az új – mindkét országban önálló jogi személyként működő szervek – közös intézményeket alapíthatnak és működtethetnek, nonprofit vállalkozásokat indíthatnak a határ menti térség fellendítése érdekében, de alakulhatnak EGTC-k konkrét fejlesztési projektek megvalósítása és fenntartása érdekében is.

Az Ister-Granum EGTC a korábbi eurorégiós intézmények helyét vette át. Az eddiginél jóval szorosabb együttműködés közel kerül ahhoz a szinthez, amelyet nemzeti keretek között a megyék jelentenek. Az együttműködések előtti legfontosabb akadály az eltérő jogi szabályozásból eredő meg nem felelés nagyrészt megszűnik ennek az uniós jogszabálynak köszönhetően. Az Ister-Granum EGTC olyan fejlesztésekért alakult meg, amelyeket csak közösen tudunk majd koordinálni: a közös borút, a közös vállalkozási-logisztikai övezet, a közös középkori témaút vagy éppen egy regionális egészségügyi rendszer létrehozása, működtetése.

Az Ister-Granum EGTC-t 2008. május 6-án, az Európai Unióban harmadikként 47 magyarországi és 39 szlovákiai önkormányzat hozta létre. Az alapszabályt és az egyezményt mindkét állam illetékes szerveinek és a brüsszeli bizottságnak is regisztrálnia kellett.

Az Ister-Granum EGTC létjogosultságát és fenntarthatóságát mi sem bizonyíthatja jobban, mint az a tény, hogy sikeresen pályázott a Magyarország–Szlovákia Határon Átnyúló Együtműködési Program 2007–2013 első kiírásában (2008. december), amelyben a beadott 5 pályázatból 3 sikeres lett.

A 89 települést egyesítő Ister-Granum EGTC közgyűlése összesen 6 pályázat benyújtásáról döntött 2008 novemberében. Ezek közül végül öt került benyújtásra, és három szerepelt sikerrel a magyar–szlovák határ menti együttműködés támogatására létrehozott program kiírásán. A legjelentősebb a Határtalan desztináció elnevezésű, amelynek célja egy Esztergom–Párkány központú turisztikai céltérség kialakítása. A másik két nyertes projekt koncepció a kerékpáros paradicsom kialakításáról és az önellátó eurorégió megteremtésének lehetőségéről szól.

Bár az eurorégiót alapító önkormányzatok több sikeres projektet valósítottak már meg közös összefogásban („Hidak az Ipolyon” – Ipoly hidak tervezetése, „Ökológiai folyosó kialakítása az Ipoly folyón Kiskeszi (Malé Kosihy) és Ipolyszakállós (Ipelsky Sokolec) térségében”), de a folyamatos tevékenységeket és az állandó, mindennapi kapcsolattartást mégis leginkább a civil szervezetek valósítják meg. Ez valószínűleg annak köszönhető, hogy ezen civil szervezetek épp a határ menti együttműködés fejlesztését tűzték ki legfontosabb célként, nem pedig önkormányzatokként más fontos állami és helyi önkormányzati feladatok megoldását. Az önkormányzatoknak ezen feladatok megvalósítása mellett jut csak idejük a határ menti kapcsolatok építésére, megőrzésére és ápolására.

EGYÜTMŰKÖDÉS AZ EUROHÍD ALAPÍTVÁNY ÉS A JÖVŐ 2000 ALAPÍTVÁNY KÖZÖTT

A magyarországi – esztergomi székhelyű – EuroHíd Euro-Kisrégiós Fejlődést Elősegítő

Alapítvány és a szlovákiai – muzslai székhelyű – Jövő 2000 Alapítvány 2000-től működik együtt.

Az első években főleg az egymás tevékenységeinek és a szervezeti rendszerének megismerése történt. A két alapítvány önkénteseivel közösen tanulmányoztuk a magyarországi és szlovákiai civil szektort, jogi formákat és azokat a lehetőségeket, amelyek segíthetik a határ menti együttműködés további fejlesztését.

2002-ben két párhuzamosan megvalósuló pályázatba kezdtünk, amelyet a Holland Királyság pozsonyi és budapesti nagykövetsége támogatott.

A projekt címe: Strengthening the NGO's in the Cross Border region Ister-Granum.

A projekt keretében egy-egy pályázattíró tréninget szerveztünk a régió civil aktivistái számára; magyar, szlovák és angol nyelven elkészült az eurorégió civil katalógusa, valamint megjelent a kétnyelvű regionális Civil Hírmondó első száma.

A projekt a határ két oldalán működő nonprofit szervezetek közötti kapcsolatok fejlesztését, illetve a sikeres együttműködés alapjainak lerakását, ezáltal az eurorégió fejlődése érdekében megvalósuló projektek és az együttműködésben résztvevők számának látványos bővítését tűzte ki célul. Végző soron a regionális civil szféra erősítése és a regionális identitástudat elterjesztése volt a cél.

A projekt két legfontosabb kimenete a Civil Katalógus és a Civil Hírmondó megjelenítése volt.

A katalógushoz hasonló kiadvány még ezen a területen nem valósult meg, az adatgyűjtés sikeres volt, hisz a régió lakói mind a mai napig haszonnal forgatják a civil szervezetek ezen adattárát, amelyben több mint ezer kulturális, szabadidős, sport- és egyéb tevékenységekkel rendelkező civil szervezet adatai szerepelnek.

A „Civil Hírmondó” első két száma is a Holland Nagykövetségek Matra KAP prog-

ramjának támogatásából lett kiadva. Ezt, a negyedévente megjelenő, az eurorégióban működő összes civil szervezethez ingyen eljuttatott kiadványt azzal a céllal indítottuk, hogy még jobban megismerjék egymást a helyi civil szervezetek, és további együttműködések valósuljanak meg. Az első két szám megjelentetése hatalmas siker volt a civil szervezetek vezetői körében, amelyen felbuzdulva 2005-ben és 2006-ban két-két civil börsét is megszerveztünk Esztergomban és Párkányban, amelyen szintén lehetőség volt a civilek egymás munkájának megismerésére és újabb kapcsolatok, közös akciók megszervezésére.

2007-ben ezek az együttműködések már olyan szinten voltak, hogy a Civil Hírmondó „szerkesztősége” hetente kapott meghívókat rendezvényekre, akciókra, amelyek valamilyen módon összekapcsolhatóak voltak a határ menti régió fejlesztésével.

Elainte komoly gondot jelentett, hogy a szlovákiai oldalon jobbra csak a kisebbségi kultúrával és hagyományőrzéssel foglalkozó szervezetek működnek, míg a magyarországi oldalon az összes szakmai és működési területre találunk civil szerveződéseket. A magyarországi oldalon pedig – a civil szféra sokszínűsége és számszerű nagysága ellenére – sokkal bonyolultabb egy szervezetet bejegyezni és működtetni. Az együttműködések ezek ellenére létrejöttek, hiszen a szlovákiai civil szervezetek hamar reagálni tudtak a felmerülő együttműködési lehetőségekre vagy újabb szervezetek bejegyeztetésével, vagy a már létező szervezetek működési körének bővítésével.

REGIONÁLIS CIVIL PARLAMENT LÉTREHOZÁSA

2006-ra az együttműködések már újabb fejlődési szintre értek, ezért a két régiós alapítvány ezeket már nem tudta koordinálni és felvállalni. Ezért egy régi tervünket sikerült végre a magyarországi jogszabályok alapján megvalósítani – létrehozni a Regionális Civil Parlamentet.

Célunk az volt, hogy létrehozzuk az eurorégió civil szervezeteit egyesítő parlamentet, valamint a parlament keretében működő szakmai bizottságokat. Elképzelésünk szerint ebbe az új szervezetbe lépett volna be az eurorégióban működő összes civil szervezet egy-egy választott képviselővel, amelyek a régió civil társadalmának közös fórumán képviseltetik magukat; közös projekteket, rendezvényeket valósítanak meg, amellyel növelhetjük a régió civil szervezeteinek forrásbevonó képességét is. A Regionális civil parlamentnek jelenleg 200 tagja van a határ mindkét oldaláról.

HÁLÓZATÉPÍTÉS

Az együttműködések az egyes civil szervezetek között a határ mindkét oldalán komoly kapcsolatrendszereket és kapcsolati hálókat hoztak létre.

A Civil Hírmondó megjelentetése negyedévente, a Regionális Civil Parlament működtetése és a Civil Katalógus kiadása csak egy-két fontos példa a több tíz valós, hosszútávon működőképes lehetőségéből.

Az eurorégió települései a történelem során mindig egymásra voltak utalva, összetartoztak. A településeken működő civil szervezetek együttműködése pedig természetes volt.

A térség többek között már önálló népművészeti fesztivált is rendez. Az Euro-Híd Alapítvány például 2009-ben már negyedik alkalommal közösen valósította meg a Párkány és Vidéke Kulturális Társulással a Szikince Fesztivált. Ugyanakkor a Jövő 2000 Alapítvány felvállalta az Átkelő című kulturális havilap terjesztését az eurorégió szlovák oldalán.

Jelenleg is futó projekt – amely szintén a határmenti együttműködést segíti: a „Hátértalanul“ Civil szolgáltató hálózat fejlesztése az Ister-Granum Eurorégióban

A projekt célja, hogy megkezdődjön egy, a régió civil szervezeteit segítő térségi szolgáltatói hálózat kialakítása. A projekt keretében elkészült az ehhez szükséges szakmai protokoll, az arculatterv, legyártásra kerültek

az arculatnak megfelelő tárgyak, és képzést szerveztünk a szolgáltató irodák dolgozóinak. 3 iroda megnyitására is sor került. Elkészül a régió civil szervezeteinek magyar és szlovák nyelvű frissített adattára, és web 2-es alkalmazásokkal bővül a civil portál. A régió vállalkozásai számára képzést szerveztünk a társadalmi felelősség stratégiák elkészítéséhez, amihez segítőket is kiképeztünk.

A projekt fő célja a szektorok közötti együttműködés erősítése, valamint a civil szektor professzionalizmusának és érdekérvényesítő képességének fejlesztése.

Az elmúlt öt évben negyedévente megjelent Civil Hírmondóban több száz cikket ol-

vashattunk az eurorégió civil szervezeteiről, munkájukról és céljaikról. Minden fontos eseményről, pályázati lehetőségről, határidőkről és társadalmi akcióról beszámolt, amely az eurorégió civil szervezeteinek fontos lehetett. A Civil Hírmondó 16 oldalon, nagyon jó minőségű színes papíron 1500 példányban jelenik meg magyar és szlovák nyelven egyaránt. A két alapítvány közösen – a postai költségek csökkentése érdekében – juttatja el a kiadványt negyedévente az eurorégió összes bejegyzett civil szervezetének.

Jenei Sarolta